

Sygn. akt I ACa 588/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Małgorzata Wołczańska
Sędziowie :	SA Ewa Jastrzębska (spr.) SA Elżbieta Karpeta
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 17 października 2012 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Banku Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko J. K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej

z dnia 26 kwietnia 2012 r., sygn. akt I C 48/09

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Bielsku-Białej pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 588/12

UZASADNIENIE

Powód (...) Bank SA z siedzibą w W. wniósł o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, aby pozwany J. K. zapłacił na jego rzecz kwotę 3.800.000,00zł, z ograniczeniem jego odpowiedzialności do nieruchomości obciążonej hipoteką.

W uzasadnieniu podał, że udzielił na rzecz spółki z o.o. (...) z siedzibą w B. kredytu obrotowego w złotych z zastosowaniem klauzuli waloryzacyjnej. Dla zabezpieczenia spłaty kredytu została ustanowiona na nieruchomości obecnie należącej do pozwanego hipoteka kaucyjna. Kredyt nie został spłacony w terminie. Wysokość zadłużenia potwierdzona jest wyciągiem z ksiąg bankowych.

W dniu 12.11.2008r. Sąd wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym zgodnie z żądaniem pozwu.

W zarzutach od nakazu zapłaty pozwany wniósł o uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa. Podniósł, że roszczenie powoda jest całkowicie bezzasadne, gdyż jest oparte na czynnościach prawnych nieważnych ex tunc., których nieważność nie została jeszcze potwierdzona, ale nastąpi to, gdyż został przez niego wniesiony pozew o uznanie czynności prawnych za nieważne.

Sąd zawiesił postępowanie do czasu rozstrzygnięcia sprawy toczącej się przed Sądem Okręgowym w Bielsku-Białej pod sygnaturą IC 51/09.

Po ukończeniu powyższej sprawy podjął postępowanie i **wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2012r. utrzymał w mocy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej z dnia 12.11.2008r., sygn. akt I Nc 47/08.**

W uzasadnieniu ustalił, iż powód (...) Bank SA w W. udzielił dniu 30.10.2001r. na rzecz (...) spółki z o.o. w B. kredytu obrotowego na kwotę 1.3721758,97 EURO, stanowiącego równowartość 5.000.000,00 zł. Dla zabezpieczenia kredytu została ustanowiona hipoteka kaucyjna na nieruchomości będącej własnością spółki obj. KW (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej.

(odpis z KW nr (...) z dnia 22.03.2006r. k-4, umowa nr (...) o odnawialny kredyt obrotowy w złotych z zastosowaniem klauzuli waloryzacyjnej w euro k-24 aneksy do umowy k-29,30).

Pozwany na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej z dnia 31.03.2005r. o stwierdzenie nieważności umowy sprzedaży został wpisany w księdze wieczystej jako właściciel nieruchomości.

(odpis z Kw (...) Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej).

W drodze powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym pozwany domagał się wykreślenia hipoteki kaucyjnej ustanowionej na rzecz powoda. Powództwo zostało oddalone (wyrok z dnia 25.06.2007r. sygn. akt IC 710/06 wraz z uzasadnieniem, wyrok SO w Bielsku-Białej k-19).

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z dnia 30.06.2003r. została ogłoszona upadłość spółki (...). Powód zgłosił wierzytelność z tytułu zaciągniętego kredytu. Kredyt nie został spłacony i na dzień wniesienia pozwu zadłużenie wobec powoda wynosiło 8.119.631,52 zł. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej wyrokiem z dnia 22.12.2009r. oddalił także powództwo o ustalenie nieważności umowy kredytowej oraz o ustalenie nieważności oświadczenia spółki z o.o. (...) o ustanowieniu hipoteki kaucyjnej. Wyrok jest prawomocny.

(postanowienie o ogłoszeniu upadłości k-103, zgłoszenie wierzytelności k-22, wyciąg z ksiąg banku k-31, wyrok SN k-197).

Powyższy stan faktyczny jest zdaniem sądu pierwszej instancji niesporny. Sąd pierwszej instancji oddalił wnioski dowodowe zgłoszone przez pozwanego zawarte piśmie z dnia 25.04.2012 r. z uwagi na treść art. 493 k.p.c.

Zdaniem sądu pierwszej instancji powództwo jest uzasadnione, a zarzuty pozwanego nie zasługują na uwzględnienie. (...) spółką z o.o. (...) a powodem została zawarta umowa kredytu bankowego określona w art. 69 ustawy z dnia 29.08.1997r. Prawo bankowe, zgodnie z którą bank zobowiązał się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie określoną kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązał się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w umownym terminie spłaty oraz do zapłaty prowizji od przyznanego kredytu. Strony określiły także sposób zabezpieczenia kredytu poprzez ustanowienie hipoteki kaucyjnej na nieruchomości. W myśl art. 65 ustawy o księgach wieczystych i hipotece wierzyciel mający takie zabezpieczenie może dochodzić zaspokojenia z nieruchomości bez względu na to, czyją stała się własnością, z pierwszeństwem przed innymi wierzycielami. W sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym w Bielsku-Białej, sygn. IC 710/06 o uzgodnienie treści księgi wieczystej

z rzeczywistym stanem prawnym została przesądzona odpowiedzialność pozwanego jako dłużnika rzeczowego. Ważność czynności prawnych, na podstawie których bank stał się wierzycielem hipotecznym została w postępowaniu sądowym potwierdzona, argumenty pozwanego w zarzutach od nakazu zapłaty sprowadzają się do polemiki z prawomocnymi orzeczeniami Sądu. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej wyrokiem z dnia 22.12.2009r. oddalił także powództwo o ustalenie nieważności umowy kredytowej oraz o ustalenie nieważności oświadczenia spółki z o.o. (...) o ustanowieniu hipoteki kaucyjnej. Wyrok jest prawomocny. Umowa kredytowa, na podstawie której ustanowiono hipotekę na nieruchomości pozwanego jest więc ważna. Mając na względzie powyższe Sąd na podstawie art. 496 k.p.c. utrzymał w mocy w całości nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym z dnia 8.12.2010r. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

Od wyroku tego wniósł apelację pozwany.

Domagał się zmiany wyroku, uchylenia nakazu i oddalenia powództwa w całości ewentualnie uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Zarzucił sprzeczność wydanego wyroku z zebranych w sprawie materiałem dowodowym na skutek nie uwzględnienia zarzutów złożonych od nakazu zapłaty oraz nie uwzględnienia dowodów wskazanych przez niego bezpośrednio i pośrednio na poparcie swoich zarzutów.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanego jest zasadna, a zaskarżony wyrok ostać się nie może albowiem sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy (art. 386 § 4 kpc). Pozwany podniósł bowiem w zarzutach od nakazu zapłaty, iż czynności prawne, z których powód wywodzi swe roszczenie, a to umowa kredytowa zawarta ze spółką (...) oraz oświadczenie tejże spółki o ustanowieniu hipoteki były nieważne, tymczasem sąd pierwszej instancji w ogóle tych zarzutów nie badał stojąc błędnie na stanowisku, iż zarzuty te były badane i przesądzono o ich niezasadności, a tym samym o ważności umowy kredytowej w sprawach o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym oraz w sprawie o ustalenie nieważności umowy kredytowej oraz oświadczenia spółki (...) o ustanowieniu hipoteki kaucyjnej. Takie stanowisko sądu pierwszej instancji uznać należy za błędne, gdyż w żadnej ze spraw ważności umowy kredytowej nie badano.

Istotnie toczyła się sprawa z powództwa J. K. przeciwko Syndykowi masy upadłości (...) (...) Bank SA o uzgodnienie treści księgi wieczystej przed Sądem Rejonowym w Bielsku – Białej, sygn. akt IC710/06, w sprawie tej oddalono powództwo, apelacja od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego w Bielsku – Białej z dnia 22 listopada 2007r. sygn. akt II Ca 480/07, a skargi kasacyjnej nie przyjęto do rozpoznania – jednakże wbrew stanowisku sądu pierwszej instancji w procesie tym nie badano ważności umowy kredytowej. Na mocy art. 10 ust 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece sąd w tej sprawie badał jedynie czy istnieje niezgodność między rzeczywistym stanem prawnym, a stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej. Sąd ten doszedł do przekonania, że skoro w chwili ustanowienia hipoteki spółka (...) była wpisana do księgi wieczystej jako właściciel nieruchomości to z mocy art. 5 ustawy o księgach wieczystych i hipotece treść księgi wieczystej rozstrzyga na korzyść (...) Banku, zwłaszcza, że był on osobą trzecią w stosunku do stron umowy sprzedaży nieruchomości, a czynność prawa była odpłatna, kredyt bank nie był też w złej wierze, art. 6 ustawy o księgach wieczystych nie ma więc zastosowania.

Z kolei w sprawie o ustalenie nieważności czynności prawnych ewentualnie o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne powód wprawdzie domagał się ustalenia nieważności umowy kredytowej oraz ustalenia nieważności oświadczenia spółki (...) o ustanowieniu hipoteki i powództwo to istotnie zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Bielsku – Białej z dnia 22 grudnia 2009r., sygn. akt IC 51/09, apelację od tego wyroku oddalono wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 9 lipca 2010r., sygn. akt I ACa 395/10, a skarga kasacyjna została oddalona wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2012r., sygn. akt VCSK 40/11 - to jednakże wbrew stanowisku sądu pierwszej instancji nie przesądzono w niej o ważności umowy kredytowej. Sądy obu instancji, a także Sąd Najwyższy nie badały bowiem podnoszonych przez powoda przesłanek ważności umowy kredytowej i oświadczenia o ustanowieniu hipoteki, a **oddalenie powództwa, apelacji i skargi kasacyjnej nastąpiło w wyniku stwierdzenia braku interesu prawnego powoda w wytoczeniu powództwa (art. 189 kpc)**. Sądy te

nie zakwestionowały interesu prawnego powoda w domaganiu się takiego ustalenia, jednakże stanęły na stanowisku, że interes ten może być realizowany w sprawie o świadczenie, czyli właśnie w niniejszej sprawie. J. K. występuje w tej sprawie wprawdzie w charakterze pozwanego, jednakże służy mu jako dłużnikowi hipotecznemu niebędącemu dłużnikiem osobistym rozległe zarzuty przeciwko (...) Bankowi, nie tylko własne lecz również służące dłużnikowi.

Tymczasem sąd pierwszej instancji zamiast zbadać podnoszone przez pozwanego zarzuty w ogóle ich nie badał, błędnie przyjmując, że oddalenie powództwa w sprawie o ustalenie nieważności umowy kredytowej przesądza o jej ważności. Nie rozpoznał więc istoty sprawy. Pozwany już w zarzutach od nakazu zapłaty kwestionował ważność umowy kredytowej i oświadczenia o ustanowieniu hipoteki. Wskazywał tam zarzuty na poparcie swych twierdzeń. Kolejne wnioski dowodowe złożył w piśmie z dnia 25 kwietnia 2012r. W ocenie Sądu Apelacyjnego w takim stanie faktycznym, gdy sąd oddalił powództwo o ustalenie ważności umowy wskazując pozwanemu, iż swe prawa może realizować w drodze obrony w niniejszej sprawie nie można zgłoszonych w tym piśmie wniosków dowodowych pozwanego uznać za spóźnione i z tego powodu oddalić.

Reasumując, z uwagi na fakt, że sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy zaskarżony wyrok należało uchylić z mocy art. 386 § 4 kpc i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy zbada sąd podnoszone przez pozwanego zarzuty i dopiero po ich zbadaniu oceni zasadność powództwa.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w oparciu o art. 108 § 2 kpc.